herpy

GECKOR

Duvaucel's gecko

Hoplodactylus duvaucelii

Hoplodactylus duvaucelii är Nya Zeelands största nu levande gecko: tung, olivgrå och nattaktiv. Den kan bli över 40 år gammal, föder en eller två levande ungar åt gången och är först könsmogen efter omkring sju år. I dag lever den bara på rovdjursfria öar, och den är en art för specialister, inte för hobbyn.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Platydactylus duvaucelii; Woodworthia duvaucelii; Naultinus duvauceli*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-32 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**45-120 g**
Livslängd	**40-50 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande, klipplevande och marklevande**
Biotop	**Klippterräng och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 120 × 100 cm** L × B × H för 5 vuxna djur
Temperatur, dag	**15-25 °C**
Värmeplats	**25-30 °C**
Temperatur, natt	**10-16 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, frukt och nektar**
Hålls	**En hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**72-84 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**150-240 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Nära hotad (NT)**

Om arten

Hoplodactylus duvaucelii är den största nu levande geckon på Nya Zeeland. Djuret är kraftigt byggt med ett förhållandevis stort huvud, långa tår med breda lameller och en kroppslängd på upp till omkring 16 cm från nos till kloak. Med svans blir den 25-32 cm, och ett vuxet djur väger typiskt 45-70 g, de största upp till omkring 120 g. Färgen är övervägande grå till olivbrun, ofta med en svag olivgrön skiftning, och över ryggen ligger oregelbundna, ljusare teckningar på tvären. Framfötterna är mindre än bakfötterna.

Arten beskrevs 1836 under namnet *Platydactylus duvaucelii*. Det vetenskapliga artnamnet hedrar den franske naturforskaren Alfred Duvaucel. De första museidjuren ansågs av misstag vara insamlade i Bengalen, och först senare visade det sig att de kom från Nya Zeeland. Släktet *Hoplodactylus* skapades 1843 med just den här arten som typart. Släktet har sedan dess reviderats, och arten har en kort tid förts till *Woodworthia*. År 2023 visade dna-undersökningar att populationerna på öarna i Cooksundet är en egen art, *Hoplodactylus tohu*. Äldre uppgifter om *H. duvaucelii*, även de största måtten och vikterna, kan därför delvis härröra från den.

Livet går långsamt hos *H. duvaucelii*. Honan föder levande ungar, har en mycket lång dräktighet, och ungarna växer långsamt. Det är därför en art där ett enskilt djur representerar många års uppbyggnad, och där förluster är svåra att ersätta. Djuren är lugna och toleranta mot artfränder, men de är förtäckta och tillbringar dagen gömda.

Svansen kan kastas av, precis som hos andra geckor. Arten bedöms som nära hotad och är i dag knuten till skyddade öar. Den är ingen hobbyart, och djur i fångenskap finns främst i forsknings- och utsättningsprogram.

Utbredning och livsmiljö

Arten är inhemsk på Nya Zeeland. Fossila och genetiska fynd tyder på att *H. duvaucelii* en gång fanns över hela Nordön. Människans ankomst, förlust av livsmiljöer och introducerade råttor, framför allt *Rattus exulans*, drev tillbaka den till öar utan rovdjur eller med kontrollerade bestånd.

Naturliga populationer finns i dag på 36 öar utanför Nordöns nordöstra kust, bland annat Great Barrier Island, Poor Knights-öarna, Mercury-öarna och Hen and Chicken-öarna. Dessutom har djur flyttats till flera rovdjursfria öar i Haurakibukten, bland annat Motuora och Tiritiri Matangi, och 2016 sattes 80 djur ut på fastlandet i en inhägnad, rovdjursfri park norr om Auckland. Populationerna på öarna i Cooksundet räknas sedan 2023 som en egen art, *Hoplodactylus tohu*, och finns inte med på kartan.

> **Naturlig utbredning:** Nya Zeeland.

LIVSMILJÖ

Hoplodactylus duvaucelii är en generalist som använder både marken, buskar och träd och klippor. Den finns i låglandsskog, i tuvgräs, i snår och på klippiga kuster nära havet. På dagen vilar djuren i gömslen, till exempel i klippspringor, ihåliga träd, hål i marken och under fallna stammar, ofta i små grupper på 2-8 djur med bara en hane. De solar sig skymda, med bara en del av kroppen framme, nära gömstället.

På natten söker de föda på marken och i vegetationen. Födan består av stora insekter, frukt, nektar och honungsdagg från sköldlöss, och ibland tar de mindre ödlor och ägg från liror. Klimatet är tempererat och oceaniskt. Arten är aktiv hela året, även vid låga temperaturer, men håller sig gömd under kalla vinternätter. På öar med råttor lever den mer skymd och högre upp i vegetationen, och där *Sphenodon punctatus* finns söker den föda senare på natten för att undvika konkurrens.

Skötsel

TERRARIET

Det finns ingen vanlig hobbyhållning av *Hoplodactylus duvaucelii*. En grupp på fem vuxna djur behöver en naturlikt inredd inhägnad på minst 120 × 120 × 100 cm (längd × bredd × höjd), gärna utomhus. Ett enskilt djur behöver minst 50 × 50 × 100 cm och gärna betydligt mer.

Inred med växter, större stenar, löv på botten och många gömslen. Gömslen är avgörande, eftersom djuren tillbringar dagen gömda och gärna delar gömslen om det finns plats. Se till att det finns fler gömslen än djur, både klippspringor och låg, tät växtlighet, och lägg solplatserna nära gömslena. Nät på minst tre sidor och i taket ger ventilation och släpper in ljus och UVB. Ha en kant på 10-15 cm under dörren, för arten är snabb och smiter lätt ut. Ungar kan hållas i grupper på fyra till sex i inomhusterrarier med ljus i förhållandet 12:12.

Honor kan hållas tillsammans med en hane. Flera hanar i samma inhägnad ger social belastning, så håll bara en hane per grupp.

Läs mer: Ljus och UVB

TEMPERATUR

Arten är anpassad till ett tempererat, oceaniskt klimat och är aktiv året runt. På sommaren ska temperaturen vara 15-25 °C dagtid och 10-16 °C på natten. På vintern klarar sig arten utan problem i ett ouppvärmt rum vid 8-16 °C. Värme över 30 °C är farligare än kyla, men långa perioder under 5 °C ger hälsoproblem, och frost är dödlig.

Djuren reglerar temperaturen genom att sola sig nära gömslet. Ge därför en solplats på 25-30 °C alldeles intill ett gömsle och ett svalt område att välja mellan. Håll hellre djuren för svala än för varma. Kontrollera temperaturen med en digital termometer, och ställ aldrig terrariet så att solen skiner in genom ett fönster.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara 60-70 %, och djuren ska kunna söka upp fuktigare ställen. Ligger fuktigheten konstant under 50 % eller över 90 % ger det problem: för torrt ger dåliga hudömsningar, för fuktigt ger svamp och luftvägsinfektioner. I naturen verkar fuktigheten i gömslena ha betydelse för var djuren samlas, och gruppen minskar vattenförlusten genom huden.

Det ska alltid finnas vatten. Ställ en låg skål med färskt vatten i inhägnaden, och byt den regelbundet. Spraya gärna en del av botten så att det finns fuktiga områden, men låt resten torka, så att botten inte blir konstant blöt.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Djuren är nattaktiva men solar sig skymda under dagen. Även nattaktiva nyzeeländska geckor behöver naturligt ljus med UVA och UVB: utomhusinhägnader med nät ger det från solen, och ungar ska ha ljus i 12:12-rytm. Inomhus används ett UVB-lysrör; sikta på ett UV-index på 1-3 vid solplatserna, motsvarande Ferguson-zon 2.

Se till att djuren alltid kan dra sig undan i skugga. Låt ljusperioden följa årstiderna, och håll natten mörk.

UTFODRING

Ge levande insekter eller insektslarver och en fruktpuré med tillsatta vitamin- och mineralpreparat, två gånger i veckan på sommaren och en gång i veckan på vintern. I naturen äter arten stora insekter som nattfjärilar och weta (stora gräshoppsliknande insekter), mogen frukt, nektar och honungsdagg, och ibland små ödlor.

Den är allätare och söker föda på natten. Använd varierat foder: insekter av lämplig storlek, mogen frukt och fruktpuré. Djuren har en låg energiförbrukning, och för mycket foder är ett mer sannolikt problem än för lite. Kalk som pudder på insekterna och finhackat sepiaskal i en skål är viktigt. D3-vitamin ska djuret bilda själv med hjälp av UVB; tillskott via munnen avråds utan råd från en veterinär. Vatten ska alltid finnas tillgängligt.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Hoplodactylus duvaucelii är lugn och tolerant mot artfränder och visar inga tecken på kronisk stress i fångenskap. Djuren är dock förtäckta och gömmer sig när de störs, och vilda djur stannar ofta kvar i gömstället tills de dras ut. Hantering ska därför vara sällsynt och kort, högst tio till femton minuter per djur och månad.

Socialt lever arten i små, stabila grupper med en vuxen hane, honor och ungar. Vuxna hanar tolererar inte varandra, och mindre hanar håller sig för sig själva. Håll därför bara en hane per grupp. Honor är toleranta mot varandra och mot ungar. Svansen kan kastas av vid hantering, så ta aldrig tag i den.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Arten är långsamväxande och blir först könsmogen efter omkring sex till sju år. Det betyder att en population av unga djur måste hållas i flera år innan det kommer avkomma. Vuxna hanar känns igen på tydliga utbuktningar vid svansroten och porer under låren och framför kloaken. Hur unga djur könsbestäms är inte beskrivet.

Vuxna djur av arten väger typiskt 45-70 g och är 11-13 cm från nos till kloak. Stora hanar sover i närheten av honor och ungar, medan mindre hanar ofta sover ensamma.

PARNING

Parningen sker på våren på södra halvklotet, från september till november. Hanen närmar sig honan, sträcker ut tungan i luften, rör vid hennes huvud, rygg och kloak med nosen och tar henne i ett parningsgrepp. Honan kan svara genom att slå med svansen och bita. Är hon redo stelnar hon, och hanen sätter sig ovanpå henne. Själva parningen varar omkring 14 minuter.

En avvisad hane kan bli aggressiv och vakta ingången till honans gömställe. En vintervila är inte dokumenterad som nödvändig, men dagslängd och temperatur bör följa årstiderna. Sätt bara in en hane hos honorna.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Hoplodactylus duvaucelii lägger inte ägg utan föder levande ungar. Dräktigheten varar fem till åtta månader och kan i enstaka fall vara längre än ett år. Födslarna sker typiskt under sensommaren och hösten, från februari till maj. Honan får normalt en unge, högst två, och antingen varje år eller vartannat år. Den årliga produktionen är därför omkring 1,1 unge per hona.

I februari är ofta över hälften av honorna dräktiga, och de föder omkring en månad senare. Det behövs ingen äggläggningslåda, men djuren ska ha lugna gömslen. Ungarna är självständiga från födseln, och honan ger ingen vård.

INKUBATION

Arten är levandefödande, så det finns ingen inkubation. Fostret utvecklas i honan, och dräktigheten på fem till åtta månader är den period då hon behöver ro, stabila förhållanden och rikligt med föda. Faktarutan anger därför 150-240 dagar som dräktighet och visar ingen inkubationstemperatur.

Det är inte dokumenterat om temperaturen under dräktigheten påverkar utvecklingen hos arten. Ge honan möjlighet att själv välja mellan varmare och svalare gömslen. Ändra inte plötsligt temperatur eller inredning under den här perioden.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är självständiga direkt efter födseln och kan tas bort från honan, men det är inte nödvändigt: vuxna är toleranta mot ungar, och ungar och föräldrar kan gott dela gömställe. Om man inte känner sina djur väl är det dock säkrast att flytta nyfödda så snart de hittas, så att de inte jagas av vuxna.

Håll ungarna i grupper om fyra till sex i inomhusterrarier med ett ljusprogram på 12:12 timmar. De ska ha samma fodertyper som de vuxna: små levande insekter eller larver och fruktpuré med vitamin- och mineraltillskott, två gånger i veckan. Vänta 1-2 dagar efter födseln med första matningen, så att gulesäcken hinner förbrukas. Ungarna väger bara några få gram under de första månaderna och växer mycket långsamt; vuxen storlek nås tidigast efter 2-3 år.

Hälsa och vanliga misstag

Arten har bara få kända sjukdomar och problem:

- Stress: djur i fångenskap har inte ihållande förhöjda stresshormoner, men underordnade hanar har en tendens till högre nivåer. Flera hanar i samma inhägnad är därför en riskfaktor.
- Gömslen: arten är förtäckt, så ge rikligt med gömslen.
- Parasiter: vilda djur kan ha kvalster av arten *Geckobia naultina* vid ögonkanten och en blodparasit som liknar *Rickettsia*. Kontrollera huden och ögonområdet.
- Förlorad svans: kan ske vid hantering eller slagsmål.
- Brist på UVB och kalk, vilket ger metabol skelettsjukdom.

Håll alltid ögonen på vikt och kroppsform. Djur med långt livsförlopp och långsam tillväxt kan tyna bort långsamt innan man märker det. Sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter, eller om huden och ögonen ser förändrade ut.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.